

مسئولیت تأخیر توافق با کیست؟

توافقنامه ژنو درحالی برای مدت ۷ ماه دیگر تمدید شد که دوطرف در مذاکرات اخیر تلاش فراوانی برای حصول توافق جامع انجام دادند.

سیروس نصری: توافقنامه ژنو درحالی برای مدت ۷ ماه دیگر تمدید شد که دوطرف در مذاکرات اخیر تلاش فراوانی برای حصول توافق جامع انجام دادند.

اگرچه این مرحله منجر به امضای توافقنامه نهایی نشد، مواضع دوطرف را تا حد زیادی به هم نزدیک کرد و می‌توان نسبت به حصول یک توافق پایدار در مهلت ۷ ماهه پیش‌رو امیدوار بود؛ هر چند هنوز موانع جدی و قابل تاملی وجود دارد که عبور از آنها نیازمند یک عزم و اراده‌ای جدی‌تر خصوصاً از جانب آمریکا و هم‌پیمانان غربی‌اش است.

در هر حال و در هر توافقی طرفین یک سلسله توافقات و تعهداتی را در مقابل هم می‌پذیرند که طبیعت توافق و قرارداد است و توافق احتمالی هسته‌ای نیز از این اصل کلی مستثنی نخواهد بود. بنابراین در یک توافق دراز مدت یک سلسله اقداماتی را ایران باید بپذیرد و یک سلسله اقداماتی را نیز غرب باید انجام دهد. باید توجه داشت که تحریم‌هایی که در شرایط حاضر موضوع اصلی مذاکرات قرار گرفته‌اند عبارتند از تحریم‌های یکجانبه آمریکا، تحریم‌های یکجانبه اروپا و نیز تحریم‌های بین‌المللی یا چند جانبه شورای امنیت که هر یک از این مجموعه تحریم‌ها ساختارهای حقوقی، اجرایی و محتوایی مختص به خود را دارند و مستلزم بحث و بررسی جداگانه هستند.

درخصوص دسته اول با توجه به وضعیتی که دولت آمریکا در داخل با آن مواجه است، احتمال لغو یکباره و کامل مجموعه تحریم‌های یکجانبه آمریکا کمی دور از ذهن به نظر می‌رسد. البته این موضوع نمی‌تواند بهانه‌ای برای کارشکنی‌های آمریکایی‌ها باشد، اما به هر صورت مجموعه اقتصاد ما در غیاب شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی آمریکایی شکل گرفته و لذا لغو تدریجی یا دفعتی این تحریم‌ها تأثیر مستقیم و معناداری بر اقتصاد ایران نخواهد داشت و بیشتر آثار روانی نسبت به سایر شرکای تجاری ایران خواهد داشت.

در مورد اروپا اما چنین بهانه‌ای قابل پذیرش نیست. اروپا چنانچه اراده سیاسی و آمادگی برای اتخاذ تصمیمات مستقل داشته باشد، هم از نظر حقوقی و هم از نظر اجرایی امکان و توان لغو کامل تحریم‌ها را به طور دفعتی دارد. همچنین درخصوص تحریم‌های شورای امنیت که شالوده و بنیاد اولیه مجموعه تحریم‌های هسته‌ای علیه ایران به شمار می‌روند، با حضور ۵ عضو دائم شورای امنیت به عنوان طرف مذاکرات، راهکارهای عملی و واقعی برای فسخ قطعنامه‌های قبلی وجود دارد.

لیکن به نظر می‌آید نه اتحادیه اروپا و نه ۵ عضو دائم شورای امنیت اراده قطعی نسبت به لغو تحریم‌های ۲ بخش اخیر را به طور دفعتی و یکباره ندارند. واضح است که قصد غرب حفظ بخشی از آنچه آنان به عنوان اهرم تحریم یا به عبارتی تضمین اجرای توافقات احتمالی می‌بینند، است. هرچند این نگاه و برداشت از بن و ریشه غلط و بی‌پایه است، اما چنانچه طرف غربی اصرار به حفظ این اهرم‌های ظاهری داشته باشد، مسلماً ایران نیز به همان نسبت به حفظ اهرم‌هایی که در اختیار دارد اصرار خواهد کرد. این موضوع را می‌توان دلیل اصلی تعویق و تمدید مذاکرات دانست که در این صورت مسئولیت قطعی این تأخیر مستقیماً متوجه ۳ کشور، اروپا، آمریکا و روسیه است.

عضو سابق تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای